

Bygga i kulturmiljö

Munkedals kommun

Röd

RÖD

- knutpunkt med äldre gårdar vid Färlevfjorden

Röd är en liten by, som fram till början av 1950-talet var en knutpunkt med skjutsstation och gästgiveri. Innan järnvägen byggdes ut till Lysekil 1913 gick vägen till Lysekil söderifrån över Röds färjeläge. Resenärerna roddes över till Sämstads färjeläge och skjutsstation på andra sidan Färlevfjorden. Den gamla vägen ner till färjeläget går i ett smalt bergspass från byn ner till stranden. Av färjeläget återstår idag några kraftiga stenpirar ut i vattnet.

Den skyddade hamnen har varit en viktig resurs för byborna i Röd och är än idag byallmänning. Under 1800-talets senare del användes den som utskepningshamn, från vilken man exporterade havre. Säden kördes hit av bönder, en del kom ända från Dalsland. Havren lagrades i det magasin som fortfarande står kvar. Långväga resenärer övernattade ofta i stugan mittemot magasinet.

Den gamla bytomten ligger på hällmark där byvägen går fram mellan två mindre dammar. Här finns några äldre byggnader bland annat det f d gästgiveriet. Det är ett envånings dubbelhus som troligen är byggt omkring 1870-80. Nuvarande ägare har renoverat huset och bibehållit den äldre karaktären. Flera av de övriga byggnaderna i Röd är också välbevarade.

Varför och hur?

Röd har i kommunens kulturminnesvårdsprogram utpekats som en värdefull kulturmiljö på grund av byns betydelse för kommunikationerna förr samt på grund av att den är en välbevarad bymiljö från 1800-talets senare del.

Bebyggelsen och dess omgivningar i Röd bör, enligt programmet, underhållas väl. Områdets karaktär bibehålls bäst om den tätbebyggda karaktären i byn får vara kvar och landskapet runt om hålls öppet samt viktiga karaktärsbyggnader och lämningar från läget bevaras.

Fönster i det tidigare gästgiveriet

Detta kartutsnitt visar hur den miljö är avgränsad som är utpekad som kulturhistoriskt värdefull i kommunens kulturminnesvårdsprogram från 1995

SE DIG OM I LANDSKAPET

När du ska bygga nytt, om eller till - se dig omkring, hur fint och naturligt man av tradition har anpassat sig till naturens och landskapets förutsättningar.

Karaktäristiskt för Röd är det öppna, småbrutna landskapet. Husen ligger i gränsen mellan berg eller skogsbryn och den uppodlade marken och vid den centralt belägna vägkorsningen. Jordbruksmarken är värdefull att spara medan skog och berg kan ge lä och fina rumsbildningar.

Miljön är en helhet och det är därför viktigt att inte bara planera hur bostadshuset på en fastighet ska utformas, utan även hur tillfartsväg, uthus, inhägnader, trädgård och övriga marker ska se ut.

Byggnadstradition

Röd har sin särskilda karaktär, men den bebyggelse som finns här är som helhet ganska traditionell.

Den vanligast förekommande hustypen på den bohuslänska landsbygden är det s k dubbelhuset. Det har en storlek och planlösning som mycket väl går att anpassa till ett modernt boende - oavsett om det handlar om ny- eller ombyggnad. Dubbelhusen har fina proportioner och rumssamband. De går att komplettera med tillbyggnader som mindre verandor och förstugor.

Äldre hus är byggda med de traditionella byggnadsmaterialen - sten i sockeln, träpanel på fasaderna och tegelpannor på taket. Ofta är bostadshus placerade i terrängen så att man får bra källarutrymmen. Rödfärg hör, liksom ljusa oljefärger, till byggnadstraditionen.

Helhet

Säkert vill du att ditt hus ska vara vackert och passa ihop med husen i trakten. Fundera över vilka kvalitéer huset har eller är tänkt att få innan du bestämmer dig för hur din ny-, till- eller ombyggnad ska bli. Försök att i möjligaste mån ta tillvara de värden som finns. Utformning av detaljer, allt ifrån sockel till skorsten, är viktigt för helheten. Ett varsamt underhåll av boningshus och andra byggnader betyder också mycket.

ANSVARET ÄR DITT

Om ditt hus är beläget i detta område är det en hel del du får göra utan att söka bygglov.

Du får bland annat:

- Bygga till ditt bostadshus, med max 25 % av det befintliga husets byggnadsyta (dock max 50 m²)
- Byta fasadmaterial och fönster
- Måla om fasader
- Bygga friggebod om max 15 m²
- Uppföra en komplementbyggnad som carport, förråd, växthus m m, om de inte förftar intrycket av huvudbyggnaden.

Det kan i vissa fall krävas tillstånd från andra myndigheter och tänk på att du alltid behöver grannens medgivande om du vill bygga närmare tomtragränsen än 4,5 meter. Ändringar av befintlig byggnad ska göras med varsamhet så att dess karaktär bibehålls. För att bygga ett nytt bostadshus behöver du söka bygglov hos kommunens miljö- och byggnämnd. Du behöver också bygglov för ändrad användning, större tillbyggnad m m. Ta alltid kontakt med kommunen för att informera dig om vad som gäller!

Det är ditt ansvar att försöka se till att det du gör smälter bra in i landskapet, ser vackert ut och inte sänker värdet på den kulturmiljö du bor i - vårt gemensammakulturarv. Det viktigaste är att man tänker efter före och använder sina pengar och egna och andras kunskaper på rätt sätt. Dra dig inte för att kontakta någon med specialkunskaper på området, det finns goda råd att få på nära håll - helt gratis!

VÅRT MUNKEDAL

Kommunen har en mycket variationsrik kulturmiljö med spår ända från 8000 f Kr fram till idag. Här finns allt från vackra, anrika herrgårdsmiljöer och storslagna kulturlandskap, till mindre kända men ändå mycket betydelsefulla torpmiljöer i skogslandskapet.

I denna folder kan du läsa mer om Röd på Tungenäset, som är en av dessa pärlor.

Kontakta oss

På kommunens miljö- och byggavdelning kan du få hjälp med vad som gäller vid bygglov och du kan även få råd om hur du ska tänka när du står inför ett byggprojekt.

Munkedals kommun

Miljö- och byggförvaltningen

455 80 Munkedal

e-post: munkedal.kommun@munkedal.se

tel: 0524-18000

fax: 0524-18110

En innehållsrik hemsida www.munkedal.se

Besök kommunens hemsida där motsvarande informationsblad för andra kulturmiljöer finns att läsa. På hemsidan kan du också studera fördjupad översiktsplan för Munkedal-Tungenäset samt kommunens översiktsplan, ÖP 2001, där frågor kring natur- och kulturmiljövård är en viktig del. Kulturminnesvårdsprogrammet finns tillgängligt på kommunkontoret.

Kunskap om bohuslänsk byggnadstradition

På Bohusläns museum arbetar människor med kunskaper om hur man kan gå tillväga för att anpassa om- och tillbyggnader till den lokala byggnadstraditionen. Här finns också en samlad kunskap om äldre byggnadstekniker, traditionella färger och material.

Bohusläns museum

Box 403

451 19 Uddevalla

e-post: museum@bohusmus.se

tel: 0522-656500

fax: 0522-656505

hemsida: www.bohusmus.se

Lokalt tänkande och kunskap med rötter

“Man ska inte gå över ån efter vatten” är ett gammalt klokt ordstäv. I din bygd finns människor som är särskilt intresserade av frågor kring bygdens utveckling och historia.

Munkdals hembygdsförening

tel: 0524-10180

kontaktperson: Yngve Carlsson, 0524-71019

